

Schrijven in groep 3 onderzocht 5 jaar lang - 3 keer per jaar

Aanleiding

De aanleiding tot dit onderzoek is de vraag is: Waar zit 'm de moeilijkheid bij het leren schrijven? Met het eventuele antwoord kunnen leerkrachten misschien hun voordeel doen en de leerlingen tijdig en goed begeleiden.

Materiaal

Van jaargang 2011/12 t.e.m. 2015/2016 heb ik de handschriften van een groep 3 mogen bekijken. Steeds in de tweede schoolweek (augustus/september), vlak voor Kerst, en vlak voor de grote vakantie (juli). Dat zijn 15 bundeltjes beginnend schrift. Constante is dezelfde leerkracht, schrijfmethode, potlood, blanco A4, en vrij op laten schrijven wat de leerling al kan. Totaal gaat het om 127 leerlingen: 67 jongens, van wie 11 linkshandig, en 60 meisjes, van wie 7 linkshandig.

Onderzoekpunten

In totaal zijn 32 kenmerken in het schrift onderzocht en wel:

1. De *a* of a als hoofdletter A
2. De *a* als c of o met steeltje erachter
3. De *a* in een doorgaande beweging
4. De *a* als gespiegelde 6
5. De b lijkt op 6 in een beweging
6. De b als l met een o óf gespiegelde-c er rechtsonder aangeplakt
7. De b als B
8. De d in één beweging - startend met het rondje, zonder neerhaal
9. De d als c of o aan de neerhaal/l geplakt; in twee delen gemaakt
10. De m als meeuw-m
11. Gespiegelde e
12. Gespiegelde j
13. Gespiegelde s
14. Gespiegelde t
15. Gespiegelde z
16. De g als 9; linksom beginnend met het rondje
17. De o onderaan beginnend en linksom draaiend
18. Variatie in i-punten; in druk en vorm
19. Plaats van de naam van de leerling met of zonder omkadering
20. Bibberlijn
21. Papierligging
22. Ruimteverdeling
23. Hoogte van de middenzone
24. Letterverwisseling (b/d, ue-eu, iu-ui, eo-oe, etc.)
25. Zoneverdeling
26. Streep onder ieder woord
27. Punt na elk woord
28. Tekst: enkel letters, woorden, zinnen, verhaal (of combinaties ervan)
29. Constant sterke druk
30. Verbondenheid
31. Verbeteren
32. Overig (opvallende zaken die niet onder de voorgaande punten vallen)

Conclusie

Voor de meeste jongens begint het schrijven met de hand te vroeg. Dat werkt verkramping in de hand en minder schrijfplezier.

Het is van belang, dat de leerkracht het opmerkt als de lijnvoering nog schokkerig, ongestuurd en met sterke druk is. Het kind doet wel zijn best, maar hoe demotiverend is het als je er nog niet aan toe bent om het gevraagde te presteren. Het is o.a. te zien aan de ruimte-indeling, het in twee delen maken van een a/b/d/g, lettergrootte, zoneverhouding en het spiegelen. De leerkracht kan bewegingen aanbieden, die wel beheerst worden en van daaruit bouwen naar de gevraagde lettervorm. Eerst moet een leerling motorisch en ruimtelijk goed kunnen coördineren, voor er een lettervorm gevraagd kan worden!

Het direct aanleren van *schrijffletters* valt positief op, doordat:

- . de a wordt – door bijna allemaal – in één doorgaande beweging gemaakt;
- . de leerlingen vaker spontaan verbinden: oo, aa, oe, etc.;
- . er minder omkeringen voorkomen;
- . letters bijna niet meer gespiegeld worden;

Het direct aanleren van *schrijffletters* valt negatief op, doordat:

- . de f, k, r en z in het begin nog te moeilijk zijn en daardoor vervormd voorkomen;
- . het synchroon laten lopen met de leesmethode geen logische opbouw van de schrijfbeweging stimuleert. Het aanleren in schrijffletterfamilies doet dat wel.

De startvraag was: Wat maakt leren schrijven met de hand moeilijk?

Door wat ik nu gezien heb, maken wij als leerkrachten het de leerlingen moeilijk. We vragen leerlingen lettervormen op papier te zetten als ze daar qua ontwikkeling nog niet aan toe zijn.

Als echte beginnerskenmerken – die prima bij te sturen zijn – komen naar voren:

- a,b,d,en g uit 2 aparte delen samen stellen
- de meeuw-m
- de o, i, r van onderaf beginnen
- de ruimte niet goed in kunnen delen
- de drie letterzones niet onderscheiden
- veel druk van het potlood op het papier

De ideale manier van aanleren kan ik ook niet geven, want voor ieder kind is een andere aanpak nodig. Zo uniek en persoonlijk is schrijven met de hand!

Gelukkig zijn er leerkrachten die en-passant positief bij kunnen sturen, zodat aanwensels geen belemmering worden om verbonden te schrijven.

Ik hoop, dat ze aan de hand van de lijst kenmerken zaken eerder kunnen signaleren en niet schromen om advies in te winnen over de aanpak.

Digitale brochure

Het onderzoek wordt uitvoerig beschreven in een brochure (24 blz.). De onderzoekpunten zijn stuk voor stuk voorzien van een passende illustratie. Steeds laat een tabel zien hoe er op de drie momenten in het jaar door de jongens en meisjes is geschreven. Vaak volgen een korte samenvatting over de ontwikkeling bij het bepaalde punt, evenals een suggestie om aan de verbetering aandacht te besteden.

Het digitale verslag is gratis te bestellen door een bericht te sturen naar Aartje Schoemaker op het mailadres: grafoadvies@home.nl